

رابطه والدگری هلی کوپتری و هویت یابی در نوجوانان با نقش واسطه‌گری خودمختاری: یک مطالعه توصیفی

ملیحه غلامی^۱، سمانه بهزادپور^۲، مرضیه قریشی^۳

دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۷/۱۱ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۱۴۰۳/۱۰/۰۴ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۱۴۰۴/۰۲/۰۶ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۲/۰۸

چکیده

زمینه و هدف: والدگری یکی از مفاهیم پر اهمیت حوزه بالینی و خانواده درمانی به شمار می‌آید. با توجه به مطرح شدن والدگری هلی کوپتری در شیوه‌های مورد استفاده والدین و جهت بررسی مکانیزم اثر این متغیر بر وضعیت هویت، لذا هدف از مطالعه حاضر تعیین اثر میانجی خودمختاری در ارتباط بین والدگری هلی کوپتری و سبک هویت یابی بود.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود. تعداد ۲۰۷ نفر از دانش‌آموزان متوسطه استان تهران در سال ۱۴۰۲ به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و پرسش‌نامه‌های والدگری هلی کوپتری، خودمختاری و وضعیت چهارگانه هویت را تکمیل نمودند. تحلیل یافته‌ها با استفاده از آزمون همبستگی Pearson و تحلیل مسیر انجام گرفت.

یافته‌ها: ارتباط‌های بین والدگری هلی کوپتری و خودمختاری ($r=-0/400$)، والدگری هلی کوپتری و سبک هویت (کسب شده $-0/346$)، $r=$ ضبط شده $20/362$ ، دیررس $r=0/267$ و آشفته $r=0/337$) و خودمختاری و سبک هویت (کسب شده $r=0/203$ ، ضبط شده $r=0/154$ ، دیررس $r=-0/196$ و آشفته $r=-0/166$) با سطح معناداری کمتر از $0/01$ تأیید شدند. ضریب مسیر غیرمستقیم برای هر چهار سبک هویت معنادار به دست آمده ($p<0/01$) و اثر میانجی تأیید شد. در عین حال ضرایب مسیر مستقیم نیز معنادار به دست آمد ($p<0/05$).

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های مطالعه حاضر به نظر می‌رسد والدگری هلی کوپتری با محدود کردن خودمختاری نوجوان می‌تواند شکل‌گیری هویت را با مشکل مواجه کند. لذا طراحی مداخلاتی برای افزایش خودمختاری نوجوانان و همین‌طور بسته‌های آموزشی برای افزایش آگاهی خانواده‌ها در زمینه والدگری هلی کوپتری پیشنهاد می‌شود.

واژه‌های کلیدی: خودمختاری، نوجوانان، والدگری هلی کوپتری، هویت‌یابی

ارجاع: غلامی م، بهزادپور س، قریشی م. رابطه والدگری هلی کوپتری و هویت‌یابی در نوجوانان با نقش واسطه‌گری خودمختاری: یک

مطالعه توصیفی. *مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، سال ۱۴۰۴، دوره ۲۴ شماره ۳، صفحات: ۲۵۷-۲۴۱.

مقدمه

دارد. ابعاد هویت با سازگاری نوجوانان نیز در ارتباط است (۱).

هویت، ابعاد و تعریف‌های گوناگونی دارد. در طول چهار دهه

گذشته، بیشتر تحقیقات هویتی در قالب مدل سبک هویت که

هویت‌یابی یکی از وظایف رشدی نوجوانان است که با ابعاد

مختلفی از متغیرهای کارکردی تحولی و سلامت روان آن‌ها ارتباط

۱- کارشناس ارشد روانشناسی بالینی خانواده، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران

۲- نویسنده مسئول) استادیار روانشناسی بالینی، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه علم و فرهنگ، تهران، ایران

تلفن: ۰۲۱-۴۴۲۳۸۱۷۱، پست الکترونیکی: samaneh_behzadpoor@yahoo.com

۳- دانشجوی دکتری روانشناسی سلامت، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ایران

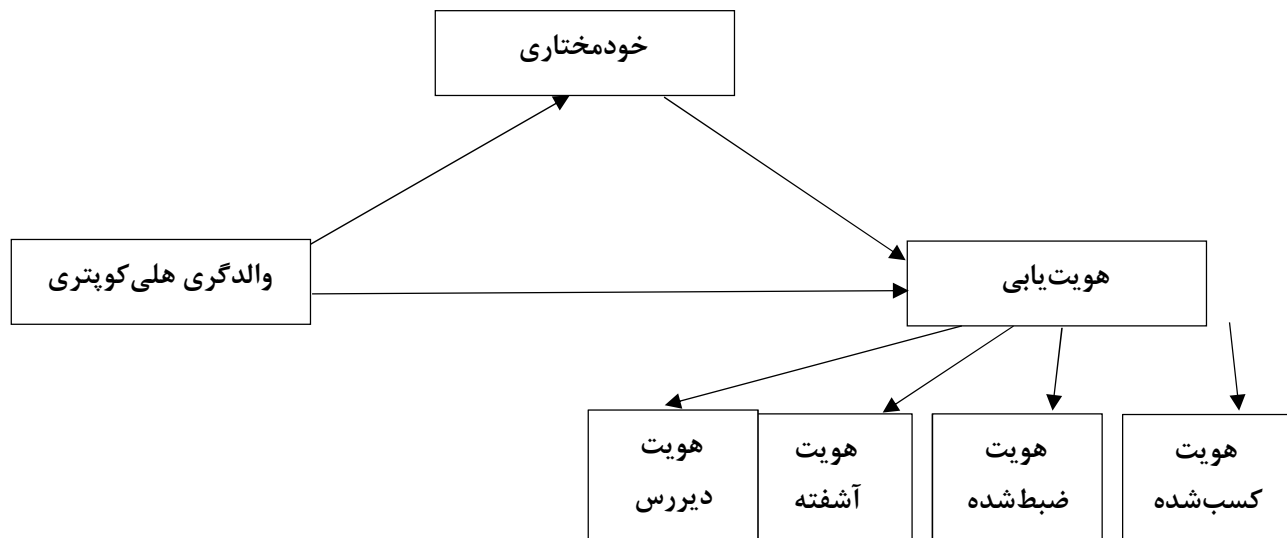
توسط Marcia در سال ۱۹۹۶ ایجاد شده است، صورت گرفته است. او با تأکید بر محوری دوبعدی پیامد فرآیند هویت یابی را توصیف می کند و با تأکید بر بعد اکتشاف (جست وجوی ارزش ها، باورها و نقش های اجتماعی) و تعهد (به دست آوردن مجموعه پایداری از هدف ها و ارزش ها) و ترکیب این دو، چهار وضعیت هویت یابی شامل هویت کسب شده (اکتشاف و تعهد زیاد نسبت به ارزش ها)، هویت ضبط شده (احساس تعهد بدون اکتشاف)، هویت دیررس (اکتشاف بدون احساس تعهد) و هویت آشفته (نبود کاوش و احساس تعهد) را مشخص کرد. وضعیت کسب هویت، به وضعیت افرادی اطلاق می شود که پس از کاوش، تعهدی را پذیرفته اند. فرد بر اساس تصمیمات شخصی به هویتی منسجم و متعهد دست یافته است. وضعیت هویت ضبط شده، وضعیتی است که فرد بدون بررسی گزینه ها، به هویت خود متعهد شده است. فرد درگیر هیچ آزمایش هویتی نبوده و هویتی را بر اساس انتخاب ها یا ارزش های دیگران ایجاد کرده است. وضعیت هویت دیررس، وضعیت افرادی را توصیف می کند که در تلاش برای ایجاد هویت هستند، اما هنوز هیچ تعهدی را نپذیرفته اند. وضعیت هویت آشفته، وضعیت افرادی را مشخص می کند که نه گزینه ها را بررسی کرده اند و نه به یک هویت متعهد شده اند. فرد تعهدات قاطعی در مورد مسائل مورد نظر ندارد و در جهت آن پیشرفت نمی کند (۲) عوامل متعددی بر شکل گیری هویت اثرگذار است. انعطاف پذیری و کارکرد خانواده (۳)، رسانه ها و شبکه های اجتماعی (۴) و گروه همسالان و مدرسه (۵) از جمله مهم ترین این عوامل هستند. در این میان خانواده دارای اهمیت ویژه ای است. خانواده زمینه ارتباطی منحصربه فردی به شمار می رود که بر محتوا و فرآیندهای هویت تأثیر می گذارد. یکی از عوامل اساسی در خانواده که در اثرگذاری بر مؤلفه های مختلف رشدی در نوجوانان از جمله هویت نقش پررنگی دارد، شیوه فرزندپروری است. پژوهش ها ارتباط بین سبک های فرزندپروری و هویت نوجوانان را

تأیید می کنند (۶). سبک های فرزندپروری (مستبدانه، مقتدرانه و سهل گیرانه) به طور قابل توجهی با هویت نقش جنسیتی (تمایز نیافته، زنانه، مردانه و دوجنسی) جوانان در ارتباط است (۷). ادبیات پژوهشی نشان می دهد که الگوی فرزندپروری که می تواند هویت نوجوانان را بهینه کند، الگوی فرزندپروری مقتدرانه است (۸).

سبک های مقتدرانه، مستبدانه و سهل گیرانه در دسته بندی های فرزندپروری معرفی شده اند و در عین حال سبک دیگری از تعامل والدین و فرزندان با نام والدگری هلیکوپتری مطرح شده است (۹). والدگری هلیکوپتری برای توصیف والدینی به کار می رود که بیش از حد در زندگی فرزندان خود نقش دارند و توجه ویژه ای به قوانین، استانداردها و برنامه های خود برای فرزندان داشته و بدون در نظر گرفتن توانایی ها و قابلیت های فرزندان، سعی در محافظت افراطی از آنها در برابر مخاطرات دارند (۱۰). در این سبک فرزندپروری، والدین به فرزندان اجازه اشتباه کردن و روبه رو شدن با استرس ها را نداده و به طور مداوم از آنها حمایت و پشتیبانی می کنند (۱۱). والدگری هلی کوپتری (Helicopter parenting) اثرات منفی مختلفی دارد، از جمله آن می توان به عدم شکل گیری هویت مشخص و مستقل در نوجوانی اشاره نمود (۱۲). نظریه تمایز یافتگی، وجود تعادل در تعاملات خانوادگی را زمینه رشد سالم فرزندان دانسته و از بین رفتن مرزهای بین فردی در خانواده را در تضاد با این رشد به حساب می آورد، زیرا باعث از دست رفتن استقلال و فردیت فرزندان خواهد شد. بر این اساس، والدگری هلی کوپتری بر شناخت و هیجان و رفتار نوجوان تأثیر منفی گذاشته و سبب ناسازگاری های روان شناختی خواهد شد (۱۳). از سوی دیگر، پژوهش ها این پرسش را مطرح می سازد که فرآیند انتقال اثر از سبک فرزندپروری به هویت در نوجوانان تا چه اندازه متأثر از متغیرهایی مانند خودمختاری است که تمایز یافتگی نوجوانان را تقویت می نماید (۸، ۷).

خودمختاری را در کودکان محدود می‌سازد (۱۷) که این محدودیت در خودمختاری می‌تواند به مشکلاتی در شکل‌گیری هویت منجر شود (۱۸).

با توجه به آن‌چه گفته شد می‌توان خودمختاری را به عنوان تبیین‌کننده بخشی از مکانیزم انتقال اثر در نظر گرفت که تمام یا بخشی از این مکانیزم را تبیین می‌نماید. لذا هدف اصلی این مطالعه تعیین رابطه والدگری هلی‌کوپتری و هویت‌یابی در نوجوانان با نقش واسطه‌گری خودمختاری است. مدل مفهومی پژوهش در نمودار ۱ آمده است.

نمودار ۱- مدل مفهومی رابطه والدگری هلی‌کوپتری و هویت‌یابی با توجه به نقش میانجی‌گری خودمختاری در دانش‌آموزان متوسطه استان تهران

روش در دسترس بود. پس از جمع‌آوری داده‌ها و حذف کردن داده‌های مخدوش ۲۰۷ داده سالم به‌دست آمد و با توجه به کفایت نمونه‌گیری همین تعداد مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. جهت انجام این پژوهش، کد اخلاق با شناسه IR.ACECR.USC.REC.1403.012 از کمیته اخلاق دانشگاه علم و فرهنگ دریافت شد. ملاحظات اخلاقی از جمله اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی، رازداری و شرکت آزادانه در پژوهش نیز رعایت گردید.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از لحاظ هدف بنیادی به شمار می‌رود و از نظر روش، توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل نوجوانان ۱۲ تا ۱۸ سال ساکن تهران در سال ۱۴۰۲ بودند. تعداد نمونه در روش تحلیل مسیر از روش‌های مختلف برآورد می‌شود. بر اساس نظر Nevitt و همکارش، بین ۲۰۰ تا ۱۰۰۰ نمونه مورد نیاز بوده که در این پژوهش در نهایت ۲۰۷ نفر مورد ارزیابی قرار گرفتند (۱۹). نمونه‌گیری این پژوهش به صورت غیرتصادفی و به

گروه نمونه بر اساس معیارهای ورود و خروج به پژوهش (ملاک های ورود شامل عدم ابتلاء به اختلالات روان شناختی به گزارش خود افراد و زندگی کردن نوجوان با هر دو والد و ملاک خروج شامل مخدوش بودن یا ناقص بودن پرسش نامه ها) مشخص شدند. سپس آماده سازی پرسش نامه ها به صورت آنلاین و دستی آغاز شد و بین جامعه مخاطب توزیع شد. برای دسترسی به جامعه مخاطب ضمن ارتباط گرفتن با مدارس در گروه های مجازی که در آن طیف مخاطب حضور دارند، پرسش نامه آنلاین توزیع شد که در آن علاوه بر جمع آوری اطلاعات جمعیت شناختی (مانند سن شرکت کننده، جنسیت، رتبه تولد، تعداد خواهر و برادر و پایه تحصیلی)، سه پرسش نامه روان شناختی نیز به کار برده شد که عبارتند از:

ابزار والدگری هلی کوپتری (Helicopter Parenting Instrument): نسخه کوتاه ابزار والدگری هلی کوپتری توسط Pistella و همکاران طراحی شد (۲۰). این ابزار خودگزارشی دارای ۱۰ گویه است که نگرش و درک نوجوانان را از رفتارهای والدگری مورد ارزیابی قرار می دهد. شرکت کنندگان میزان موافقت خود را با هر یک از عبارات در قالب طیف لیکرت هفت درجه ای از کاملاً مخالفم (نمره ۰) تا کاملاً موافقم (نمره ۶) مشخص کردند. حداقل نمره در این پرسشنامه ۰ و حداکثر نمره ۶۰ است. نمره بالاتر نشان دهنده والدگری هلکی پتری شدیدتر است. میزان اعتبار ابزار از نوع همسانی درونی در پژوهش Pistella و همکاران، برای مادران با آلفای ۰/۷۸ برای پدران با آلفای ۰/۷۹ مورد تأیید قرار گرفت. روایی همگرایی آن نیز بین دو نسخه پدر و مادر با آلفای ۰/۶۵ مورد تأیید قرار گرفت (۲۰). Fooladi و همکاران نسخه انگلیسی این ابزار را برای نمونه دختران ایرانی به زبان فارسی ترجمه کرده و همسانی درونی آن با آلفای کرونباخ ۰/۸۵ نشان داد که این مقیاس از پایایی مناسب برخوردار است. همچنین، یافته ها حاکی از آن بود که همه گویه ها دارای بار عاملی مناسب روی عامل

مربوط به خود بودند (۲۱). در پژوهش حاضر، پایایی پرسش نامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۹ به دست آمد. پرسش نامه استاندارد نیازهای بنیادین روان شناختی (Basic Needs Satisfaction in General Scale; BNSG-S): پرسش نامه نیازهای بنیادی روان شناختی توسط Ryan و Deci به منظور سنجش نیازهای بنیادی روان شناختی طراحی و تدوین شده است (۲۲). این پرسش نامه دارای ۲۱ سؤال است و نمره بالاتر نشان دهنده نیاز بالاتر است. بر اساس طیف لیکرت هفت درجه ای از نمره ۰ (اصلاً درست نیست) تا نمره ۶ (کاملاً درست است) نمره گذاری می شود. زیرمقیاس های نیازهای بنیادین روان شناختی شامل خودمختاری، شایستگی و ارتباط هستند. در این پژوهش صرفاً از خرده مقیاس خودمختاری استفاده شد که شامل ۷ سوال است و بالاترین نمره ۴۲ و پایین ترین نمره ۰ است. ضریب پایایی حاصل از اجرای آن بر روی مادر، پدر، شریک رمانتیک و دوستان آزمودنی ها ۹۲ درصد گزارش شده است (۲۳). در ایران این مقیاس توسط Salehi و همکاران، در نمونه های مدیران و دانشجویان ایرانی اجرا شد و از روایی و پایایی مطلوبی برخوردار بود. به طوری که آلفای کرونباخ آن بین ۷۴ درصد تا ۷۹ درصد در نوسان است (۲۴). در پژوهش حاضر فقط خرده مقیاس خودمختاری مورد استفاده قرار گرفت که پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۶ به دست آمد.

پرسش نامه حالات هویت (Extended Objective Measure of Ego Identity Status-Revised Version; EOM-EIS): این پرسش نامه را Adams و همکاران با اصلاح پرسش نامه حالات هویت نسخه اول و با توجه به نظریه Erikson و Marcia طراحی کردند (۲۵). پرسش نامه حالات هویت از ۶۴ آیت تشکیل شده و شامل چهار خرده مقیاس آشفته، ضبط شده، دیررس و کسب شده است که هر کدام ۱۶ سؤال را شامل می شود. نمره بالاتر در هر خرده مقیاس نشان دهنده شدت بیشتر آن سبک هویت است.

شیوه نمره‌گذاری در مقیاس طیف لیکرت به گونه‌ای است که از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم به ترتیب نمره ۱ تا ۶ را به خود اختصاص می‌دهد. در هر خرده مقیاس بالاترین نمره ۹۶ و پایین ترین نمره ۱۶ است. جهت سنجش پایایی مؤلفه‌های هویت، Bannion و Adams با انتخاب ۱۶۲ دانشجو، همسانی درونی ۰/۶۹ برای خرده مقیاس هویت آشفته، ۰/۸۱ برای خرده مقیاس هویت ضبط شده، ۰/۶۶ برای خرده مقیاس هویت دیررس و ۰/۷۶ برای خرده مقیاس هویت کسب شده با میانگین ۰/۷۷ به دست آوردند (۲۵). ضریب پایایی این پرسش‌نامه با روش آزمون مجدد را نیز Rahiminezhad و همکارش در دانشجویان ایرانی مورد مطالعه قرار داده است که از ۰/۵۴ تا ۰/۷۶ متغیر است (۲۶). در پژوهش Zanjani و همکاران، آلفای کرونباخ برای هر یک از خرده مقیاس ها یعنی هویت کسب شده، دیررس، ضبط شده و آشفته و کل پرسش‌نامه به ترتیب ۰/۷۶، ۰/۷۲، ۰/۶۳، ۰/۷۱ و ۰/۷۴ به‌دست آمد (۲۷). در پژوهش حاضر، پایایی پرسش‌نامه با استفاده از آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های هویت آشفته، هویت ضبط شده، هویت دیررس و هویت کسب شده به ترتیب ۰/۷۱، ۰/۷۶، ۰/۶۸ و ۰/۷۳ به‌دست آمد.

پس از گردآوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل آن‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۶ و Amos نسخه ۲۲، در دو حالت توصیفی و استنباطی انجام شد. در بخش توصیفی، متغیرهای جمعیت‌شناختی (جنسیت، سن، رتبه تولد، تعداد خواهر و برادر و پایه تحصیلی شرکت کنندگان) از لحاظ میانگین، انحراف استاندارد و فراوانی بررسی شد. سپس اطلاعات توصیفی متغیرهای پژوهش از لحاظ میانگین، کمینه، بیشینه، انحراف استاندارد و نسبت کجی و کشیدگی به خطای استاندارد آن ذکر شد. در بخش استنباطی، پیش‌فرض‌های اجرای معادلات ساختاری بررسی و

تأیید شد. بعد از به‌دست آمدن ضرایب همبستگی Pearson، فرضیات مورد آزمون قرار گرفته و سپس به وسیله تحلیل مسیر، ضرایب به‌دست آمده مقایسه شد. سطح معنی‌داری در آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

نتایج

تحلیل توصیفی داده‌های جمعیت‌شناختی شرکت کنندگان، حاکی از آن است که تعداد ۱۶۸ نفر (۸۱/۲ درصد) از شرکت کنندگان دختر و ۳۹ نفر (۱۸/۸ درصد) آن‌ها پسر بودند. از نظر سنی میانگین سن شرکت کنندگان در پژوهش ۱۶/۰۴ و انحراف استاندارد آن برابر ۱/۰۹ بود. بازه سنی شرکت کنندگان نیز بین ۱۲ و ۱۸ قرار داشت. ۹۵ نفر (۴۶ درصد) از شرکت کنندگان فرزند نخست خانواده، ۶۶ نفر (۳۲ درصد) فرزند دوم، ۲۷ نفر (۱۳ درصد) فرزند سوم، ۱۷ نفر (۸ درصد) فرزند چهارم و ۲ نفر (۱ درصد) فرزند پنجم خانواده بودند. ۱۱۳ نفر (۵۵ درصد) از شرکت کنندگان خواهر نداشتند؛ ۶۶ نفر (۳۲ درصد) یک خواهر، ۲۲ نفر (۱۱ درصد) دو خواهر و ۶ نفر (۳ درصد) سه خواهر داشتند. همچنین ۱۱۱ نفر (۵۴ درصد) از شرکت کنندگان برادر نداشتند؛ ۷۶ نفر (۳۷ درصد) دارای یک برادر، ۱۱ نفر (۵ درصد) دو برادر، ۹ نفر (۴ درصد) سه برادر داشتند. همچنین ۶۱ نفر (۳۰ درصد) از شرکت کنندگان پایه هشتم، ۴ نفر (۸ درصد) پایه نهم، ۳۷ نفر (۱۸ درصد) پایه دهم، ۹۷ نفر (۴۶ درصد) پایه یازدهم و ۴ نفر (۲ درصد) پایه دوازدهم بودند.

اطلاعات توصیفی پژوهش در بر گیرنده میانگین، انحراف معیار، کمینه، بیشینه، کجی و کشیدگی هر یک از متغیرهای مورد مطالعه است که در جدول ۱ گزارش شده است.

جدول ۱- ویژگی‌های توصیفی نمرات والدگری هلی کوپتری، خودمختاری، هویت کسب شده، هویت دیررس، هویت ضبط شده و هویت آشفته در دانش‌آموزان متوسطه استان تهران در سال ۱۴۰۲ (n=۲۰۷)

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	کمینه	بیشینه	کجی	کشیدگی
والدگری هلی کوپتری	۲۰/۲۰	۱/۳۳	۷	۳۴	۱/۷۲	۱/۴۲
خودمختاری	۱۲/۱۷	۲/۶۶	۷	۲۳	۸/۲۷	۱۰/۳۷
هویت کسب شده	۵۲/۶۷	۱۴/۷۷	۱۵	۹۰	۳/۴۸	۰/۵۷
هویت دیررس	۵۱/۶۰	۱۹/۵۷	۱۶	۸۱	۳/۲۷	۱/۴۳
هویت ضبط شده	۵۳/۰۰	۱۴/۹۶	۱۶	۷۹	۱/۷۱	۰/۵۵
هویت آشفته	۵۸/۹۵	۱۴/۹۸	۱۵	۹۱	۵/۲۸	۱/۰۸

مستقل و متغیرهای خودمختاری ۲/۲۰، هویت کسب شده ۲/۱۶، هویت دیررس ۲/۳۰ و هویت ضبط شده ۲/۱۷ و هویت آشفته ۲/۰۵ است. همان‌طور که مشخص است تمامی ضرایب در محدوده مورد قبول قرار داشتند و به این صورت این پیش‌فرض نیز مورد تأیید قرار گرفت (۲۹). توزیع داده‌ها از نظر پرت بودن آن‌ها نیز با استفاده از نمودار جعبه‌ای بررسی گردید. با توجه به عدم قرار گرفتن نمونه‌ای خارج از دامنه میان‌چارکی (Interquartile range; IQR)، داده پرت شناسایی نشد.

جدول ۲، ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. طبق نتایج به‌دست آمده، همبستگی بین تمام متغیرهای مطرح در پژوهش با سطح معناداری آماری کمتر از ۰/۰۱ برقرار است. بدین معنا که بین والدگری هلی کوپتری و خودمختاری ارتباط منفی معنی‌داری برقرار است. هم‌چنین، بین والدگری هلی کوپتری و سبک هویت‌یابی ارتباط معنی‌داری مشاهده می‌شود. این ارتباط بین والدگری هلی کوپتری و هویت کسب شده منفی و بین سه سبک دیگر یعنی هویت دیررس و هویت ضبط شده و هویت آشفته با والدگری هلی کوپتری، مثبت است.

پیش‌فرض‌های لازم برای انجام آزمون‌های مربوط به فرضیات این پژوهش مورد بررسی قرار گرفتند. بر اساس معیار نسبت کجی و کشیدگی که حاصل تقسیم مقدار هر یک از آن‌ها بر خطای استاندارد آن است و برای تأیید نرمال بودن توزیع لازم است هر دو مقدار کمتر از ۲ باشد (۲۸). بر اساس نتایج، نرمال بودن والدگری هلی کوپتری به طور کامل و نمرات هویت آشفته و هویت کسب شده به طور متوسط تأیید می‌شود، اما خودمختاری از این طریق نیز نرمال در نظر گرفته نمی‌شود. برای بررسی نرمال بودن توزیع خودمختاری آزمون نرمال بودن متغیرها در Amos اجرا شد و نمرات کجی و کشیدگی با خط برش مقایسه شد که در آن بر اساس نظر Finney، خط برش برای نمرات کجی برابر ۳/۰۰ و خط برش برای نمرات کشیدگی برابر ۷/۰۰ است و نمرات کمتر از خط برش نرمال به حساب می‌آیند (۲۸). از آن‌جا که این مقادیر برای خودمختاری به ترتیب ۱/۳۷۹ و ۳/۳۸۴ به‌دست آمد، نرمال بودن برای خودمختاری نیز از این طریق تأیید شد. هم‌چنین، برای بررسی استقلال خطاها یا تفاوت بین مقادیر واقعی و مقادیر پیش‌بینی شده، آزمون Durbin-Watson به کار رفت. ضریب Durbin-Watson برای والدگری هلی کوپتری به عنوان متغیر

جدول ۲- ماتریس همبستگی بین والدگری هلی کوپتری، خودمختاری، هویت کسب شده، هویت دیررس، هویت ضبط شده و هویت آشفته در دانش آموزان متوسطه استان تهران در سال ۱۴۰۲ (n=۲۰۷)

متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱- والدگری هلی کوپتری	۱	*.۰/۴۰۰	*.۰/۳۴۶	*.۰/۲۶۷	*.۰/۳۶۲	*.۰/۳۳۷
۲- خودمختاری	*.۰/۴۰۰	۱	*.۰/۲۰۳	*.۰/۱۹۶	*.۰/۱۵۴	*.۰/۱۶۶
۳- هویت کسب شده	*.۰/۳۴۶	*.۰/۲۰۳	۱	*.۰/۹۴۰	*.۰/۸۹۶	*.۰/۹۱۹
۴- هویت دیررس	*.۰/۲۶۷	*.۰/۱۹۶	*.۰/۹۴۰	۱	*.۰/۷۴۰	*.۰/۸۱۰
۵- هویت ضبط شده	*.۰/۳۶۲	*.۰/۱۵۴	*.۰/۸۹۶	*.۰/۷۴۰	۱	*.۰/۷۷۸
۶- هویت آشفته	*.۰/۳۳۷	*.۰/۱۶۶	*.۰/۹۱۹	*.۰/۸۱۰	*.۰/۷۷۸	۱

* P<۰/۰۱

نتایج شاخص‌های برازش مدل برای چهار سبک هویت‌یابی در جدول ۳ آمده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، طبق نتایج به دست آمده، از آن جایی که مقدار مجذور خی (χ^2 ; Chi-square) و شاخص مجذور خی بر درجه آزادی (χ^2/df) از مقدار بحرانی کمتر است، پس می‌توان گفت مدل نظری و مدل تجربی پژوهش با هم تفاوتی ندارند. از طرف دیگر، چون مقدار شاخص برازش مقایسه‌ای (Comparative Fit Index; CFI) و جذر برآورد واریانس خطای تقریب (Root Mean Squared Error of Approximation; RMSEA) بزرگ‌تر هستند (۰/۹).

نتایج شاخص‌های برازش مدل برای چهار سبک هویت‌یابی در جدول ۳ آمده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، طبق نتایج به دست آمده، از آن جایی که مقدار مجذور خی (χ^2 ; Chi-square) و شاخص مجذور خی بر درجه آزادی (χ^2/df) از مقدار بحرانی کمتر است، پس می‌توان گفت مدل نظری و مدل تجربی پژوهش با هم تفاوتی ندارند. از طرف دیگر، چون مقدار شاخص برازش مقایسه‌ای (Comparative Fit Index; CFI) و جذر برآورد واریانس خطای تقریب (Root Mean Squared Error of Approximation; RMSEA) بزرگ‌تر هستند (۰/۹).

جدول ۳- شاخص‌های برازش برای مدل ارتباط بین والدگری هلی کوپتری، خودمختاری، هویت کسب شده، هویت دیررس، هویت ضبط شده و هویت آشفته در دانش آموزان متوسطه استان تهران در سال ۱۴۰۲ (n=۲۰۷)

شاخص برازش	توضیحات	مقدار مطلوب (۳۰)	هویت کسب شده	هویت دیررس	هویت ضبط شده	هویت آشفته
χ^2/df	نسبت مجذور کای به درجه آزادی	≤ 3	۲/۵۹۱	۲/۵۹۱	۲/۵۹۱	۲/۵۹۱
CFI	شاخص برازندگی تطبیقی	≥ 0.9	۰/۹۷۴	۰/۹۶۸	۰/۹۷۴	۰/۹۷۳
IFI	شاخص برازندگی فزاینده	≥ 0.9	۰/۹۷۴	۰/۹۷۰	۰/۹۷۵	۰/۹۷۳
NFI	شاخص نرم شده برازندگی	≥ 0.9	۰/۹۵۹	۰/۹۵۱	۰/۹۶۰	۰/۹۵۸
RMSEA	ریشه دوم میانگین خطای تقریب	≤ 0.9	۰/۰۸۸	۰/۰۸۸	۰/۰۸۸	۰/۰۸۸

برآورد پارامترهای استاندارد شده برای ارتباط بین متغیرهای پژوهش در جدول ۴ آورده شده است. همان‌گونه که مشخص شده است، مسیر مستقیم برای والدگری هلی کوپتری به هویت کسب شده معنی‌دار بود، اما مسیر مستقیم خودمختاری به هویت کسب شده معنی‌دار نبود. هم‌چنین، اثر مستقیم والدگری هلی کوپتری بر

برآورد پارامترهای استاندارد شده برای ارتباط بین متغیرهای پژوهش در جدول ۴ آورده شده است. همان‌گونه که مشخص شده است، مسیر مستقیم برای والدگری هلی کوپتری به هویت کسب شده معنی‌دار نبود. هم‌چنین، اثر مستقیم والدگری هلی کوپتری بر

هویت دیررس و اثر مستقیم والدگری هلی کوپتری بر هویت ضبط شده و اثر مستقیم والدگری هلی کوپتری بر هویت آشفته معنی دار به دست آمدند. اثر مستقیم خودمختاری بر هویت ضبط شده و اثر مستقیم خودمختاری بر هویت دیررس و اثر مستقیم خودمختاری بر هویت آشفته معنی دار نبود.

جدول ۴- برآورد پارامترهای استاندارد شده برای ارتباط بین والدگری هلی کوپتری، خودمختاری، هویت کسب شده، هویت دیررس، هویت ضبط شده و هویت آشفته در دانش آموزان متوسطه استان تهران در سال ۱۴۰۲ (n=۲۰۷)

متغیرهای	وزن رگرسیون استاندارد شده	خطای استاندارد	مقدار P
والدگری هلی کوپتری ← خودمختاری	۰/۴۷۹	-	-
والدگری هلی کوپتری ← هویت کسب شده	۰/۳۵۱	۰/۷۸۵	< ۰/۰۰۱
خودمختاری ← هویت کسب شده	۰/۰۸۱	۰/۳۹۴	۰/۲۷۸
والدگری هلی کوپتری ← هویت ضبط شده	۰/۳۵۸	۰/۷۹۲	< ۰/۰۰۱
خودمختاری ← هویت ضبط شده	۰/۰۱۲	۰/۳۹۸	۰/۸۵۷
والدگری هلی کوپتری ← هویت آشفته	۰/۳۲۲	۰/۸۰۰	< ۰/۰۰۱
خودمختاری ← هویت آشفته	۰/۰۳۹	۰/۴۰۲	۰/۵۵۹
والدگری هلی کوپتری ← هویت دیررس	۰/۲۲۴	۱/۰۶۵	۰/۰۰۲
خودمختاری ← هویت دیررس	۰/۱۱۱	۰/۵۳۶	۰/۱۴۷

برای بررسی اثر میانجی خودمختاری در ارتباط میان والدگری هلی کوپتری تأثیر مستقیم و تأثیر غیرمستقیم والدگری هلی کوپتری بر وضعیت هویت با حضور متغیر میانجی بررسی شد. نتایج این بررسی در جدول ۵ قابل مشاهده است. همان طور که از جدول ۵ مشخص است، در مسیر والدگری هلی کوپتری، خودمختاری، هویت کسب شده تأثیر کل و تأثیر غیرمستقیم معنادار است. در عین حال تأثیر مستقیم در حضور متغیر میانجی با سطح معناداری ۰/۰۱ معنی دار است و نشان دهنده آن است که اثر میانجی جزئی وجود دارد. مسیر والدگری هلی کوپتری، خودمختاری، هویت دیررس تأثیر کل و تأثیر غیرمستقیم معنادار است. در عین حال تأثیر مستقیم در حضور متغیر میانجی با سطح

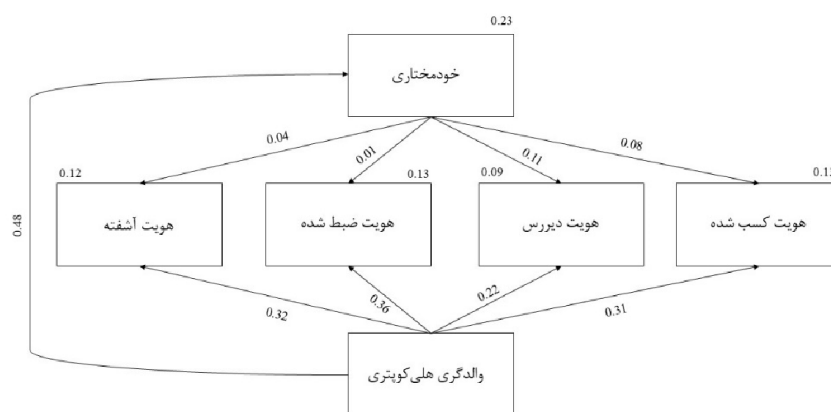
معناداری ۰/۰۱ معنی دار است و نشان دهنده آن است که اثر میانجی جزئی وجود دارد. در مسیر والدگری هلی کوپتری، خودمختاری، هویت ضبط شده تأثیر کل و تأثیر غیرمستقیم معنادار است. در عین حال تأثیر مستقیم در حضور متغیر میانجی با سطح معناداری ۰/۰۱ معنی دار است و نشان دهنده آن است که اثر میانجی جزئی وجود دارد. در مسیر والدگری هلی کوپتری، خودمختاری، هویت آشفته تأثیر کل و تأثیر غیرمستقیم معنادار است. در عین حال، تأثیر مستقیم در حضور متغیر میانجی با سطح معناداری ۰/۰۱ معنی دار است و نشان دهنده آن است که اثر میانجی جزئی وجود دارد.

جدول ۵- رابطه بین والدگری هلی کوپتری و وضعیت های هویت با در نظر گرفتن نقش میانجی خودمختاری در دانش آموزان متوسطه استان تهران در سال ۱۴۰۲ (n=۲۰۷)

متغیرهای	تأثیر مستقیم	تأثیر غیرمستقیم	تأثیر کل	مقدار P مسیر مستقیم	مقدار P مسیر غیر مستقیم	مقدار P مسیر کل
والدگری هلی کوپتری ← خودمختاری ← هویت کسب شده	۰/۳۱۵	۰/۰۳۹	۰/۳۵۴	۰/۰۱۸	۰/۰۰۹	< ۰/۰۰۱
والدگری هلی کوپتری ← خودمختاری ← هویت دیررس	۰/۲۲۴	۰/۰۵۳	۰/۲۷۷	۰/۰۰۸	< ۰/۰۰۱	< ۰/۰۰۱
والدگری هلی کوپتری ← خودمختاری ← هویت ضبط شده	۰/۳۵۸	۰/۰۰۶	۰/۳۶۳	۰/۰۰۱	۰/۰۱۰	< ۰/۰۰۱
والدگری هلی کوپتری ← خودمختاری ← هویت آشفته	۰/۳۲۲	۰/۰۱۹	۰/۳۴۱	۰/۰۱۸	۰/۰۱۰	< ۰/۰۰۱

برآورد پارامترهای استاندارد شده برای ارتباط بین متغیرهای مدل و همچنین ضرایب تبیین به دست آمده از مدل که مشخص می نماید مدل حاضر چند درصد از واریانس هر یک از متغیرهای مطرح در پژوهش را تبیین می نماید، در شکل ۱ نشان داده شده است. همان گونه که مشخص شده است، مسیر مستقیم برای والدگری هلی کوپتری به هویت کسب شده و مسیر مستقیم والدگری هلی کوپتری به خودمختاری معنی دار بود، اما مسیر مستقیم خودمختاری به هویت کسب شده معنی دار نبود. همچنین، اثر مستقیم والدگری هلی کوپتری بر هویت دیررس و

اثر مستقیم والدگری هلی کوپتری بر هویت ضبط شده و اثر مستقیم والدگری هلی کوپتری بر هویت آشفته معنی دار به دست آمدند. اثر مستقیم خودمختاری بر هویت ضبط شده و اثر مستقیم خودمختاری بر هویت دیررس و اثر مستقیم خودمختاری بر هویت آشفته معنی دار نبود. از سوی دیگر ضرایب تبیین نشان داد که مدل حاضر ۲۳ درصد از واریانس خودمختاری و ۱۳ درصد از واریانس هویت کسب شده و ۹ درصد واریانس هویت وقفه و ۱۳ درصد از واریانس هویت ضبط شده و ۱۲ درصد از واریانس هویت آشفته را تبیین می نماید.

شکل ۱- مدل دیداری ضرایب به دست آمده برای ارتباط بین رابطه والدگری هلی کوپتری و هویت یابی در نوجوانان با نقش واسطه گری خودمختاری در دانش آموزان متوسطه استان تهران در سال ۱۴۰۲ (n=۲۰۷)

بحث

هدف پژوهش حاضر تعیین نقش واسطه‌ای خودمختاری در رابطه بین والدگری هلی کوپتری و هویت‌یابی در نوجوانان شهر تهران بود. یافته‌ها نشان داد بین والدگری هلی کوپتری و خودمختاری رابطه منفی معناداری وجود دارد. این نتیجه با نتایج پژوهش‌های پیشین همسو است (۱۷، ۱۳) و نشان می‌دهد که والدگری هلی کوپتری بر خودمختاری اثر منفی دارد. این اثرات از طریق چرخه‌ای از وابستگی قابل تبیین است که در آن نوجوان نمی‌تواند مستقل عمل کند و برای امور خود با محدودیت روبه‌رو شده و بر اثر محدودیت‌ها، بیش از حد به والدین تکیه می‌کند (۳۱). با بالا رفتن سن و نیاز بیشتر نوجوان به استقلال اثر منفی چرخه‌ای در تعامل بین خودمختاری و والدگری هلی کوپتری بیشتر نمایان می‌شود (۳۲). از طرفی، مکانیزم دیگر اثر منفی والدگری هلی کوپتری بر خودمختاری، محدودسازی فعالیت‌های اجتماعی نوجوان است که از طریق کاهش ارتباطات بین فردی و اختلال در روابط اجتماعی خود را نشان می‌دهد (۳۳).

همچنین، نتایج نشان داد که بین والدگری هلی کوپتری و وضعیت هویت رابطه معناداری مشاهده می‌شود. این رابطه بین والدگری هلی کوپتری و هویت کسب شده، منفی معنی‌دار و بین والدگری هلی کوپتری با سه سبک دیگر یعنی هویت دیررس، هویت ضبط شده و هویت آشفته مثبت معنی‌دار است. این نتایج با یافته‌های پیشین همسو است (۳۴-۳۶). هویت از نظر Marcia ساختاری برای سازماندهی خواسته‌ها، علایق، مهارت‌ها و استعدادهای آگاهانه و ناخودآگاه فردی در چارچوب زیست‌شناسی و بافت فرهنگی فرد است (۲). والدگری هلی کوپتری بر تمامی این موارد اثر می‌گذارد. نظارت شدید والدین بر فعالیت‌های نوجوان که با اعمال نظر از سوی آنان همراه است، سبب می‌شود که نوجوان نتواند به خواسته‌های خود جهت دهد. همچنین علایق نیز گاه با

اضطراب والدین که عاملی نگهدارنده برای سبک والدگری هلی کوپتری است (۳۷)، همراه خواهد شد و به این دلیل با موانعی روبه‌رو خواهد شد.

Marcia مواجهه فرد با وظایف قریب‌الوقوع دوران بزرگسالی مانند یافتن شغل و نقش شهروندی را لازمه شکل‌گیری هویت می‌دانند، زیرا برای ایجاد توازن بین وضعیت خود در دوران کودکی و وضعیتی که با وجود این انتظارات در فرد ایجاد شده لازم است. والدگری هلی کوپتری با سطح کنترل بالا این عدم توازن را به سمت بحران سوق خواهد داد تا جایی که یکی از وضعیت‌های سه‌گانه‌ای که در شکل‌گیری هویت به صورت ناسالم و ناقص وجود دارد را ایجاد می‌کند. سطح کنترل بالا امکان کشف را نیز که یکی از دو مؤلفه شکل‌گیری هویت کسب شده است را محدود ساخته و از این طریق زمینه‌ساز یکی از دو وضعیت هویت آشفته و هویت ضبط شده خواهد شد که در آن فرد اکتشاف کافی را برای شکل‌دادن هویت ندارد. حال اگر نوجوان به این محدودیت و کنترل تن ندهد و اکتشاف خود را برای دسترسی به هویت ادامه دهد، به دلیل فقدان مهارت و ناتوانی در دستیابی به تصویری روشن از خواسته و علایق و استعدادها که ناشی از نبود بازخوردهای مثبت والدین است، منجر به تعهد نخواهد شد و وضعیت هویت دیررس را زمینه‌سازی خواهد نمود (۲). والدینی که به شیوه هلی کوپتری فرزندان خود را بزرگ می‌کنند، می‌توانند باعث ایجاد هویت دیررس شوند چرا که حضور و کنترل بیش از حد والدین می‌تواند موجب شود که فرزندان نتوانند در محیط‌های مختلف اجتماعی و فرهنگی خود را بیازمایند و هویت‌شان را شکل دهند. در نتیجه، آن‌ها غالباً در تلاش برای کشف هویت خود ممکن است ناتوان مانده و در وضعیتی از هویت دیررس قرار بگیرند. همچنین والدین هلی کوپتری ممکن است به گونه‌ای بر این فرزندان تأثیر بگذارند که آن‌ها همیشه به دنبال تأیید و تایید از سوی والدین باشند. این وابستگی می‌تواند به آشفتگی در هویت منجر شود، زیرا فرزندان

ممکن است در تلاش برای جلب رضایت والدین، از جستجوی مستقل هویت خود باز بمانند. به علاوه والدین هلکوپتری معمولاً به صورت مداوم در زندگی فرزندان خود دخالت می‌کنند و کنترل دارند. این کنترل می‌تواند به نوبه خود باعث شود که فرزندان از جستجوی مستقل هویت و تجربه‌های مختلف زندگی باز بمانند. در نتیجه، آن‌ها ممکن است به سادگی هویت‌هایی را بپذیرند که والدین یا جامعه برایشان تعیین کرده‌اند، بدون اینکه خودشان در این انتخاب مشارکت داشته باشند. از سوی دیگر، همان طور که مطرح شد والدین هلکوپتری که به طور مداوم در زندگی فرزندان خود دخالت دارند، می‌توانند موانعی جدی برای جستجوی مستقل و بررسی هویت ایجاد کنند. این نوع والدگری ممکن است باعث شود فرزندان نتوانند به تنهایی تجربیات مختلف را امتحان کنند و از این طریق به هویت کسب شده دست یابند (۳۸).

یافته دیگر این پژوهش نشان می‌دهد بین خودمختاری و وضعیت هویت رابطه معناداری وجود دارد که همسو با پژوهش‌های پیشین است (۳۹-۴۱). وقتی نوجوان بتواند از ادراکات ایده‌آل والدین عبور کند و به این نتیجه برسد که آن‌ها نیز انسان‌هایی عادی هستند که ممکن است اشتباه کرده و عملکرد ناقصی داشته باشند، اسناددهی اشتباهات خود را به گونه‌ای انجام خواهد داد که مانع حرکت اکتشافی آن‌ها نشود. نوجوان با بیرونی دانستن شکست‌ها و ناکامی‌ها و نه درونی دانستن آن‌ها، انگیزه و انرژی خود را برای ادامه فرآیند جستجوگرانه از دست نخواهد داد و این امکان را خواهد یافت تا از دریچه‌های دیگری به خود نگاه کند که احتمال یکپارچگی بیشتر با ساحت‌های مختلف او را فراهم خواهد ساخت. هرچه این یکپارچگی بیشتر به وجود بیاید امکان این که تعهد در هویت به صورت سالم و همسو با نتیجه اکتشافات صورت گیرد، بیشتر خواهد بود و در نهایت منجر به هویت کسب شده برای فرد خواهد شد. در عین حال، در صورتی که خودمختاری شکل نگیرد و نوجوان نتواند با قطع آمیختگی با والدینش،

مسئولیت بیشتری در قبال اعمال و قضاوت‌های خود پیدا کند، از هر دو مؤلفه شکل‌دهنده هویت سالم یعنی اکتشاف و تعهد محروم خواهد ماند (۴۱، ۳۹). فقدان خودمختاری به این معناست که فرد نتواند خود را در موقعیت‌های مختلف آزمایش کند. در نتیجه، او نمی‌تواند ارزشیابی درستی از خود و هویت خود داشته باشد (۳۹) و این امر می‌تواند منجر به شکل‌گیری هویت دیررس می‌شود. از طرفی وقتی افراد فاقد خودمختاری هستند، ممکن است به دلیل عدم تجربه در مواجهه با چالش‌های واقعی، احساس سردرگمی و عدم قطعیت در مورد هویت و انتخاب‌های خود داشته باشند. وقتی افراد احساس کنند که نمی‌توانند به‌طور مستقل تصمیم‌گیری کنند، ممکن است از جستجوی هویت و پاسخ به سوالات هویتی اجتناب کنند (۴۱)، که این امر منجر به هویت آشفته می‌شود. به علاوه، افرادی که خودمختاری کمتری دارند، ممکن است به هویت‌ها و ارزش‌های دیگران وابسته شوند. وقتی فرد نتواند به‌طور مستقل ارزش‌ها و هویت خود را شکل دهد، احتمال اینکه هویت او تحت تأثیر دیگران بگیرد و ضبط شود، بیشتر خواهد بود (۲).

هم‌چنین، یافته‌های این پژوهش حاکی از نقش میانجی خودمختاری در ارتباط بین والدگری هلی‌کوپتری و وضعیت هویت است. خودمختاری به عنوان متغیری متشکل از عوامل رفتاری، شناختی و عاطفی تحت تأثیر والدگری هلی‌کوپتری است (۴۲). والدگری هلی‌کوپتری مخزن رفتاری نوجوان را محدود ساخته و به او امکان حذف و اضافه در این مخزن را نمی‌دهد. این مخزن رفتاری ابزار مهمی برای دستیابی او به هویت کسب شده است. وقتی نوجوان رفتارهای محدودی را در خود سراغ داشته باشد و کارکرد و دایره اثر آن را در روال‌های روزمره خود مشاهده نکند، به ادراک جامع و تثبیت شده‌ای از خود دست نخواهد یافت. چرا که ابتکار عمل و امکان اثرگذاری و کنترل محیط در او محدود شده و باعث ایجاد اضطراب خواهد شد. او برای رویارویی با این اضطراب راهکارهایی را برای مقابله انتخاب خواهد نمود که منجر

به یکی از سبک‌های سه‌گانه هویت یعنی دیررس، ضبط شده و آشفته خواهد شد (۴۳).

برخی از نوجوانان که از راهکار مقابله‌ای انکار استفاده می‌کنند، اکتشاف و تعهد را از دایره آگاهی خود خارج ساخته و به سمت هویت آشفته سوق پیدا می‌کنند. در این حالت فرد برای رویارویی با اضطراب ناشی از فقدان خزانه رفتاری خود (۹) به سمت و سویی میل خواهد کرد که در آن انتظارات هویتی از خود به حداقل ممکن کاهش یافته است. او در این حالت شبیه کسی است که در زمین بازی زندگی به کناری آمده و قصد ایفای نقشی مؤثر و مشخص را ندارد (۳۳). برخی دیگر از نوجوانان به راهکار مقابله‌ای جبران افراطی روی آورده و تلاش می‌کنند تا به هر شکلی که شده به نظام رفتاری مشخصی دست پیدا کنند؛ ولو این‌که یکپارچگی درونی با آن نداشته باشند. این افراد که به سمت هویت ضبط شده سوق پیدا خواهند کرد، در عمل می‌خواهند به سرعت به یک نظام رفتاری متوسل شده و خود را اضطراب سرگردانی بین گزینه‌های مختلف رها کنند. گروه دیگری که راهکار مقابله‌ای تسلیم را در برابر اضطراب ناشی از فقدان خزانه رفتاری کافی انتخاب می‌کنند، خود را در برابر این اضطراب رها کرده و اکتشاف نامنسجم و کندی را برای دستیابی به نظام رفتاری خود در پیش می‌گیرند (۴۴). این افراد مانند کسی هستند که کنار زمین بازی زندگی نشسته و شروع بازی به زمان دیگر موکول کرده است و این وقفه هویت در او تا زمانی نامعلوم ادامه خواهد یافت.

از سوی دیگر، محدودیت در بعد عاطفی خودمختاری را می‌توان ناشی از عدم تعامل سازنده در سبک والدگری هلی‌کوپتری به حساب آورد (۱۴). در والدگری هلی‌کوپتری شنیدن فعال و دریافت نظرات نوجوان و اعطای اختیار برای تجارب به او و در پی آن بازخوردهای هدایت‌کننده، دیده نمی‌شود. این امر سبب خواهد شد تا رشد هیجانی در نوجوان شکل نگرفته و خودمختاری به گونه‌ای که از استقلال و خوداتکایی و اعتمادبه‌نفس او حمایت کند

به وجود نیاید (۴۵). نبود خوداتکایی و اعتماد به نفس ناشی از نبود خودمختاری در شکل‌گیری هویت‌های ناسالم سه‌گانه اثر دارد. هویت دیررس به نوعی از نبود اعتمادبه‌نفس و انرژی روانی کافی برای تثبیت نتایج اکتشافاتی که فرد انجام می‌دهد، حکایت دارد (۱۲). گویی در این وضعیت فرد نمی‌تواند نتایج اکتشافات خود را در قالب نظامی شناختی و رفتاری و هیجانی یکپارچه کرد و اکتشافات بیش از اندازه ادامه پیدا می‌کند (۴۶). در هویت ضبط شده فرد اعتمادبه‌نفس و آمادگی روانی و هیجانی وارد شدن در حیطه‌های جدید و انجام اکتشافات را نداشته و ترجیح می‌دهد کوتاه‌ترین و نزدیک‌ترین راه حل را برای مسائل خود انتخاب کند (۴۷).

پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی بود، از جمله این‌که جامعه آماری استفاده شده در پژوهش نوجوانان محصل ساکن تهران بودند که با توجه به طیف فرهنگی ساکن تهران می‌تواند تعمیم نتایج به نوجوانان سایر شهرها و استان‌های کشور را با مشکل روبه‌رو سازد و از این رو باید در تعمیم نتایج با احتیاط عمل کرد. همچنین، جمع‌آوری اطلاعات بر اساس خودگزارش‌دهی شرکت‌کنندگان بود و راستی‌آزمایی گفته‌های شرکت‌کنندگان به روش خاصی صورت نگرفت. از سوی دیگر، این پژوهش به صورت مقطعی بود و پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های طولی بیشتری برای بررسی متغیرهای پژوهش صورت گیرد تا بتوانند عوامل علی را بهتر آشکار کنند.

نتیجه‌گیری

با توجه به تأیید مدل پژوهش حاضر و نقش میانجی خودمختاری در سبک هویت، به نظر می‌رسد با توجه به این متغیر واسطه‌ای می‌توان مداخلاتی را به موازات مداخلات و آموزش‌های مبتنی بر فرزندپروری برای توسعه خودمختاری در نوجوانان طراحی و اجرا نمود که در عین این‌که شیوه‌های مؤثر فرزندپروری

ملاحظات اخلاقی (کد اخلاق): قبل از اجرای پژوهش کد اخلاق (IR.ACECR.USC.REC.1403.012) از کمیته اخلاق دانشگاه علم و فرهنگ کسب شد.

مشارکت نویسندگان

- طراحی ایده: سمانه بهزادپور
- روش کار: سمانه بهزادپور
- جمع آوری داده‌ها: ملیحه غلامی
- تجزیه و تحلیل داده‌ها: ملیحه غلامی
- نظارت: سمانه بهزادپور
- مدیریت پروژه: سمانه بهزادپور
- نگارش - پیش‌نویس اصلی: مرضیه قریشی
- نگارش - بررسی و ویرایش: سمانه بهزادپور، مرضیه قریشی

را هدف مداخلات قرار می‌دهد، نیم‌نگاهی به خودمختاری نیز به عنوان اهداف جانبی مداخلات داشته باشد.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از تمامی شرکت‌کنندگان که وقت ارزشمند خود را در اختیار این پژوهش قرار دادند و در مطالعه مشارکت و همکاری نمودند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

تعارض در منافع: نویسندگان مقاله اعلام می‌دارند که در خصوص این مقاله، تضاد منافع وجود ندارد.

حامی مالی: حمایت مالی برای انجام این پژوهش دریافت نشده است.

References

1. Yip T, Cham H, Wang Y, El-Sheikh M. Discrimination and sleep mediate ethnic/racial identity and adolescent adjustment: Uncovering change processes with slope-as-mediator mediation. *Child Development* 2020; 91(3): 1021-43.
2. Kroger J, Marcia JE. The identity statuses: Origins, meanings, and interpretations. In *Handbook of identity theory and research* 2011 (pp. 31-53). New York, NY: Springer New York.
3. Zhou X, Huang J, Qin S, Tao K, Ning Y. Family intimacy and adolescent peer relationships: investigating the mediating role of psychological capital and the moderating role of self-identity. *Frontiers in Psychology* 2023; 14: 1165830.
4. Elsayed W. The negative effects of social media on the social identity of adolescents from the perspective of social work. *Heliyon* 2021; 7(2): 65-77.
5. Vransisca V. The relationship between peer social support and self-identity in adolescents at the Smak Penabur Harapan Indah. *European J Psycholog Res* 2022; 9(3): 37-4.
6. Ragelienė T, Justickis V. Interrelations of adolescent's identity development, differentiation of self and parenting style. *Psichologija* 2016; 53(53): 24-43.
7. Lin YC, Billingham RE. Relationship between parenting styles and gender role identity in college students. *Psychological reports* 2014; 114(1): 250-71.

8. Sharifi F, Amiri Sh, Ghasemi V. Predicting adolescents' moral identity from family function. *Psychological Achievements* 2018; 25(1): 45-58. [Farsi]
9. Vigdal JS, Brønnick KK. A systematic review of "helicopter parenting" and its relationship with anxiety and depression. *Frontiers in psychology* 2022; 13(2): 150-62
10. Srivastav D, Mathur ML. Helicopter parenting and adolescent development: from the perspective of mental health. *Parenting-studies by an ecocultural and transactional perspective* 2020; 25(9): 100-15.
11. Hirsch D, Goldberger E. Hovering practices in and outside the classroom. *About Campus* 2010; 14(6): 30-2.
12. LeBlanc JE, Lyons ST. Helicopter parenting during emerging adulthood: Consequences for career identity and adaptability. *Frontiers in Psychology* 2022; 13(2): 68-88.
13. Schifffrin HH, Liss M, Miles-McLean H, Geary KA, Erchull MJ, Tashner T. Helping or hovering? The effects of helicopter parenting on college students' well-being. *Journal of child and family studies* 2014; 23(4): 548-57.
14. Bi X, Yang Y, Li H, Wang M, Zhang W, Deater-Deckard K. Parenting styles and parent-adolescent relationships: The mediating roles of behavioral autonomy and parental authority. *Frontiers in psychology* 2018; 9(5): 218-22.
15. Young R, Tully M. Autonomy vs. control: Associations among parental mediation, perceived parenting styles, and US adolescents' risky online experiences. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace* 2022; 16(2): 65-76.
16. Guay F. Applying self-determination theory to education: Regulations types, psychological needs, and autonomy supporting behaviors. *Canadian Journal of School Psychology* 2022; 37(1): 75-92.
17. Okray Z. Helicopter parenting and related issues: Psychological wellbeing, basic psychological needs and depression on university students. *Current Research in Education* 2016; 2(3): 165-73.
18. Hague R. *Autonomy and Identity: The Politics of Who We Are*. 2nd edition, New York, Routledge. 2011; pp: 125-32
19. Nevitt J, Hancock GR. Performance of bootstrapping approaches to model test statistics and parameter standard error estimation in structural equation modeling. *Structural equation modeling* 2001; 8(3): 353-77.
20. Pistella J, Izzo F, Isolani S, Ioverno S, Baiocco R. Helicopter mothers and helicopter fathers: Italian adaptation and validation of the Helicopter Parenting Instrument. *Psychology Hub* 2020; 37(1): 37-46.
21. Fooladi F, PourPshahriar H, Ebrahimi S. Psychometric Properties of Helicopter Parenting Instrument in Adolescents. *Psychological Achievements* 2023; 30(1): 59-78. [Farsi]
22. Deci EL, Ryan RM. The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological inquiry* 2000; 11(4): 227-68.
23. Watson D, Clark LA, Tellegen A. Development and validation of brief measures of positive and negative affect: the PANAS scales. *Journal of personality and social psychology* 1988; 54(6): 1063.
24. Salehi H, Ghamarani A, Salehi Z. The relationship between basic need satisfaction and general health of veterans of Isfahan's Amiralmomenin Hosptital. *Iran J War Public Health* 2014; 6(2): 1-9. [Farsi]
25. Adams GR, Bennion LD. A revision of the extended version of the objective measure of ego identity status: An

- identity instrument for use with late adolescents. *Journal of Adolescent research* 1986; 1(2): 183-97.
26. Rahiminezhad A, Mansour M. Study of transactional identity and its relationship with self-esteem and anxiety among under graduated students. *Journal of Faculty of Literature and Human Sciences of University of Tehran* 2001; 12(47): 477-500. [Farsi]
 27. Zanjani HA, Bagheri F, Jazayeri M, Torkaman M, Amiri H. Association between Emotional Comparison of Emotional Intelligence and Identity styles in women with major depression and normal women. *J Ment Health* 2013; 2(6): 109-19.
 28. Finney SJ, DiStefano C. Non-normal and categorical data in structural equation modeling. *Structural equation modeling* 2006; 10(6): 269-314.
 29. Durbin J, Watson GS. Testing for serial correlation in least squares regression. II. In *Breakthroughs in Statistics: Methodology and Distribution* 1992 (pp. 260-266). New York, NY: Springer New York.
 30. Kline RB. Principles and Practice of Structural Equation Modeling, 3rd ed. 2010; the Guilford press, New York: pp. 186-8.
 31. Liss M, Schiffrin HH. Balancing the big stuff: Finding happiness in work, family, and life. Rowman & Littlefield. 1st edition, New York, Rowman & Littlefield Publishers. 2014; pp: 125-33
 32. Padilla-Walker LM, Nelson LJ. Black hawk down? Establishing helicopter parenting as a distinct construct from other forms of parental control during emerging adulthood. *Journal of adolescence* 2012; 35(5): 1177-90.
 33. Darlow V, Norvilitis JM, Schuetze P. The relationship between helicopter parenting and adjustment to college. *Journal of Child and Family Studies* 2017; 26(8): 2291-8.
 34. Mouradi Moughadam S, Salehi S. The Mediating Role of Self-Construal in the Relationship between Parenting Styles and Identity Styles with Psychological Well-being. *Journal of Developmental Psychology Iranian Psychologists* 2023; 19(75): 283-94. [Farsi]
 35. Patty TS, Muttaqin D. The Role of Future Orientation as a Mediator between Responsive Parenting and Adolescent Identity Formation. *Journal of Educational, Health, and Community Psychology* 2023; 12(2): 368-82.
 36. Hasanah E, Zamroni Z, Dardiri A, Indartono S, Supardi S. Literature Review of Parenting Style to Support the Development of Adolescent Identity. *Asian Social Science* 2018; 14(6): 157.
 37. Kroger J, Martinussen M, Marcia JE. Identity status change during adolescence and young adulthood: A meta-analysis. *Journal of adolescence* 2010; 33(5): 683-98.
 38. LeBlanc JE, Lyons ST. Helicopter parenting during emerging adulthood: Consequences for career identity and adaptability. *Frontiers in Psychology* 2022; 13(5): 88-100.
 39. Ruiz WD, Yabut HJ. Autonomy and identity: the role of two developmental tasks on adolescent's wellbeing. *Frontiers in Psychology* 2024; 15(6): 60-77.
 40. Katz I, Cohen R, Green-Cohen M, Morsiano-davidpur S. Parental support for adolescents' autonomy while making a first career decision. *Learning and Individual Differences* 2018; 65(7): 12-9.
 41. Pfeifer JH, Berkman ET. The development of self and identity in adolescence: Neural evidence and implications for a value-based choice perspective on motivated

- behavior. *Child Development Perspectives* 2018; 12(3): 158-64.
42. Bojanowska A, Piotrowski K. Values and psychological well-being among adolescents—are some values ‘healthier’ than others? *European journal of Developmental Psychology* 2019; 16(4): 402-16.
43. Aguirre-Dávila E, Morales-Castillo M, Moreno-Vásquez M. Parenting, autonomy and academic achievement in the adolescence. *Journal of Family Studies* 2023; 29(1): 63-76.
44. McLeod S. Erik Erikson's stages of psychosocial development. *Simply Psychology* 2018; 3(2): 1-3.
45. Fingerman KL. Millennials and their parents: Implications of the new young adulthood for midlife adults. *Innovation in Aging* 2017; 1(3): 67-77.
46. Ganaprakasam C, Davaidass KS, Muniandy SC. Helicopter parenting and psychological consequences among adolescent. *International Journal of Scientific and Research Publications* 2018; 8(6): 378-82.
47. Lehmann M, Hofer J, Busch H, Menon JA. In the eye of the beholder: Effects of parent-reported parenting and adolescent-reported parenting on identity among German and Zambian adolescents. *Identity* 2021; 21(2): 144-58.

The Relationship between Helicopter Parenting and Identification in Adolescents in Tehran with the Mediating Role of Autonomy: A Descriptive Study

Maliheh Gholami¹, Samaneh Behzadpoor², Marzieh Ghoreyshi³

Received: 02/10/24

Sent for Revision: 24/12/24

Received Revised Manuscript: 26/04/24

Accepted: 28/04/25

Background and Objectives: Parenting is considered as one of the significant concepts in the fields of clinical psychology and family therapy. With the emergence of helicopter parenting in parenting styles, and to examine the mechanism of this variable's effect on identity status, the present study investigated the mediating effect of autonomy in the relationship between helicopter parenting and identification style.

Materials and Methods: This study was a descriptive-correlational research. A total of 207 high school students from Tehran Province, in 2023, were selected using convenience sampling and completed questionnaires on helicopter parenting, autonomy, and the four identity statuses. Data analysis was conducted using Pearson's correlation test and path analysis.

Results: The relationships between helicopter parenting and autonomy ($r=-0.400$), helicopter parenting and identity styles (acquired, $r=-0.346$; recorded, $r=0.362$; identity interruption, $r=0.267$ and chaotic, $r=0.337$), and autonomy and identity styles (acquired, $r=0.203$; recorded, $r=-0.154$; identity interruption, $r=-0.196$ and chaotic, $r=-0.166$) were confirmed with a significance level of less than 0.01. The indirect path coefficients for all four identity styles were found to be significant ($p<0.01$), confirming the mediating effect. Additionally, direct path coefficients were also found to be significant ($p<0.05$).

Conclusion: Based on the findings of the present study, it appears that helicopter parenting, by limiting adolescents' autonomy, can hinder identity development. Therefore, it is suggested to develop interventions aimed at increasing adolescents' autonomy, as well as educational packages to raise awareness among families regarding helicopter parenting.

Keywords: Autonomy, Adolescents, Helicopter parenting, Identification

Funding: This study did not have any funds.

Conflict of interest: None declared.

Ethical considerations: The Ethics Committee of University of Science and Culture approved the study (IR.ACECR.USC.REC.1403.012).

Authors' contributions:

- **Conceptualization:** Samaneh Behzadpoor
- **Methodology:** Samaneh Behzadpoor
- **Data collection:** Maliheh Gholami
- **Formal analysis:** Maliheh Gholami
- **Supervision:** Samaneh Behzadpoor
- **Project administration:** Samaneh Behzadpoor
- **Writing - original draft:** Marzieh Ghoreyshi
- **Writing - review & editing:** Samaneh Behzadpoor, Marzieh Ghoreyshi

Citation: Gholami M, Behzadpoor S, Ghoreyshi M. The Relationship between Helicopter Parenting and Identification in Adolescents in Tehran with the Mediating Role of Autonomy: A Descriptive Study. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2025; 24 (3): 241-57. [Farsi]

1- MA in Clinical Family Psychology, Dept. of Psychology, Humanities Faculty, University of Science and Culture, Tehran, Iran

2-Assistant Prof., Dept. of Psychology, Faculty of Humanities, University of Science and Culture, Tehran, Iran

ORCID: 0000-0001-5682-5560

(Corresponding Author) Tel: (021) 44238171, E-mail: samaneh_behzadpoor@yahoo.com

3- PhD Student in Health Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Iran

دوره ۲۴، شماره ۳، سال ۱۴۰۴

مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان